

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jarosław Matras

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Agnieszka Murzynowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry
w sprawie **M. P.**

skazanego z art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 2 października 2024 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 7 grudnia 2023 r., sygn. akt II AKa 206/23

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 20 marca 2023 r., sygn. akt II K 88/22,

na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyla zaskarżony

wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie

do ponownego rozpoznania.

Jarosław Matras Marek Pietruszyński Włodzimierz Wróbel

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia 20 marca 2023 r., sygn. II K 88/22, M. P. został uznany za winnego popełnienia przestępstwa kwalifikowanego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 1 k.k. i za to skazany został na karę 8 lat pozbawienia wolności.

Wyrok ten był skarżony apelacją obrońcy oskarżonego i został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7 grudnia 2023 r., sygn. II AKa 206/23.

Od tego wyroku kasację wniósł obrońca skazanego, podnosząc w niej naruszenie standardu kontroli odwoławczej przez oparcie rozstrzygnięcia na niekonsekwentnych zeznaniach pokrzywdzonego, a nie uwzględnienie relacji skazanego mających walor wiarygodności, oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego, która mogłaby potwierdzić zasadność relacji skazanego i wniósł o uchylenie wyroku Sądu odwoławczego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi ewentualnie o uchylenie wyroków obu Sądów i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się skuteczna w tym znaczeniu, że wobec ujawnienia się bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., związanej z wadliwie ukształtowanym składem Sądu odwoławczego, doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Jednocześnie, z uwagi na skutek określony w art. 439 § 1 in principio k.p.k., bezprzedmiotowe było odnoszenie się do zarzutu kasacji.

Przekonanie Sądu Najwyższego o wystąpieniu w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Lublinie, w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem, bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., dotyczy członka składu orzekającego SSA X. Y..

Argumentację prowadzącą do stwierdzenia zaistnienia, w odniesieniu do składu sądu odwoławczego procedującego w przedmiocie apelacji, bezwzględnej przyczyny odwoławczej, rozpocząć trzeba od wskazania, że Sąd Najwyższy - procedujący w tej sprawie - związany jest jako zasadą prawną uchwałą trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20.

We wspomnianej uchwale Sąd Najwyższy orzekł, że: „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.” W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że wadliwość procedury nominacyjnej nie powoduje automatycznie, iż sąd z udziałem sędziego powołanego w takiej procedurze jest sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. - o ile wada nominacyjna nie dotyczy sędziego Sądu Najwyższego.

Pogląd niniejszy został następnie potwierdzony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22. Z uchwały tej wynika, iż „brak podstaw do przyjęcia a priori, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”. Jednocześnie Sąd Najwyższy uznał na łamach tej uchwały, że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3; dalej: „ustawa nowelizująca KRS”), nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego

skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1.

Powyższe konkluzje zbieżne są ze stanowiskiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej ETPCz) w sprawie *Reczkowicz p. Polsce*. ETPCz wskazał w nim na negatywny wpływ nowelizacji ustawy o KRS na prawo stron do „sądu ustanowionego ustawą”, stwierdzając: „na mocy ustawy nowelizującej z 2017 r., która pozbawiła gremia sędziowskie prawa do powoływania i wyboru sędziów zasiadających w KRS - prawa przyznanego im przez dotychczasowe ustawodawstwo i mającego oparcie w standardach międzynarodowych - władza ustawodawcza i wykonawcza uzyskały decydujący wpływ na skład KRS [...]. Ustawa praktycznie usunęła nie tylko dotychczasowy system przedstawicielski, ale także gwarancje niezależności sądownictwa w tym zakresie. W rezultacie umożliwiło to władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę powoływania sędziów, z której możliwości te władze skorzystały - o czym świadczą chociażby okoliczności towarzyszące zatwierdzaniu kandydatów na sędziów do KRS [...] (pkt 274 wyroku z dnia 22 lipca 2021 r., skarga 43447/19; tłumaczenie wyroku na język polski dostępne w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC). W późniejszym wyroku Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie *Grzęda przeciwko Polsce* (skarga nr 43572/18) ETPCz przyjął, że „[...] cały ciąg wydarzeń w Polsce [...] wyraźnie wskazuje na to, że kolejne reformy sądownictwa miały na celu osłabienie niezawisłości sędziowskiej, poczynwszy od poważnych nieprawidłowości w wyborze sędziów Trybunału Konstytucyjnego w grudniu 2015 r., poprzez przebudowę KRS i utworzenie nowych izb w Sądzie Najwyższym, po rozszerzenie kontroli Ministra Sprawiedliwości nad sądami i zwiększenie jego roli w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów” (pkt 348 wyroku według tłumaczenia na język polski dostępnego w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC).

Wracając na grunt orzecznictwa Sądu Najwyższego należy podkreślić, że w przytoczonej już uchwale Sądu Najwyższego w sprawie I KZP 2/22 wskazano, iż: „Najistotniejszym skutkiem dopuszczenia do funkcjonowania w przestrzeni obejmującej swoim zasięgiem proces nominacyjny sędziego organu powołanego w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, jest obalenie funkcjonującego dotąd in gremio i a priori domniemania niezawisłości tak powołanego sędziego. Nie istnieje ono już w

stosunku do kandydatów, którzy przystąpili do konkursów sędziowskich po dniu 17 stycznia 2018 r. Nie oznacza to samo w sobie stwierdzenia ich stronniczości, lecz nie ma, wobec opisanego wyżej «skażenia» procesu nominacyjnego, możliwości prostego odwołania się do tego domniemania”. Oznacza to, że brak bezstronności i niezawisłości sądu, w składzie którego zasiadał sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w wadliwym procesie przed Krajową Radą Sądownictwa od 17 stycznia 2018 r., należy ustalić *in concreto*.

Stwierdzenie czy w poddanej kontroli instancyjnej lub kasacyjnej sprawie, doszło do wydania orzeczenia przez sąd w składzie nienależycie obsadzonym, a to w związku z wadą w procesie nominacyjnym sędziego lub sędziów - członków składu orzekającego - jakim był udział w nim Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w oparciu o przepisy ustawy o KRS z 2017 r., wymaga przeprowadzenia testu, którego założenia wskazane zostały w powoływanej już wielokrotnie uchwale trzech Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., uszczegółowione w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r, w której kryteria testu oparte z kolei zostały na wskazaniach zawartych w wyroku ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r. (skarga nr 26374/18).

Test tego rodzaju został przeprowadzony przez Sąd Najwyższy w stosunku do sędziego Sądu Apelacyjnego w Lublinie X. Y. w postępowaniach w sprawach: o sygn. akt II KK 351/23, zakończonej wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2024 r., sygn. akt II KK 251/23, zakończonej wyrokiem z dnia 8 maja 2024 r. oraz sygn. akt II KK 575/23, zakończonej wyrokiem z dnia 5 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, rezultat przeprowadzonych wówczas testów w pełni aprobuje i uznaje za niecelowe jego całościowe ponawianie. Dość uznać skrótkowo, że zarówno przebieg kariery sędziego X. Y., otrzymany awans w strukturze administracyjnej sądownictwa powszechnego na wiceprezesa macierzystego sądu w znamienym okresie przejmowania organów zarządzających sądami przez ówczesnego Ministra Sprawiedliwości, jak też wyznaczenie go na czas pełnienia tej funkcji na przewodniczącego wydziału, gwarantujące zwiększenie uposażenia oraz powołanie przez Ministra Sprawiedliwości do Zespołu do spraw monitorowania stosowania Regulaminu urzędowania sądów powszechnych, liczne delegacje do pełnienia obowiązków sędziowskich w sądzie wyższej instancji udzielane także przez Ministra

Sprawiedliwości, a przede wszystkim udzielone poparcie sędziemu Zbigniewowi Łupinie do „zreformowanej” części sędziowskiej KRS, stanowiące jednoznaczny wyraz poparcia dla kierunku zmian w wymiarze sprawiedliwości forsowanych przez ówczesne kierownictwo Ministerstwa Sprawiedliwości, świadczą o braku niezbędnej niezależności i bezstronności tego sędziego wobec władzy wykonawczej, co narusza prawo strony do sądu, w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji art. 6 ust. 1 EKPCz.

Z tego względu konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania.

Procedując powtórnie, Sąd ten zadba, aby rozpoznanie sprawy zostało przeprowadzone w składzie nie rodzącym wątpliwości co do jego niezależności, niezawisłości i bezstronności.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[J.J.]

[r.g.]

Jarosław Matras Marek Pietruszyński Włodzimierz Wróbel